

ΜΗΝΙΑΙΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ
& ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

Διευθύντρια: ΜΑΡΙΕΤΤΑ ΜΙΝΩΤΟΥ (Τὸ Γένος Γεαννοπούλου)

Συνδρομή Ἑσωτερικῶς

Ἑξωτερικῶς

Ἑτησίᾳ δραχ. 35

Γιὰ τὰ δημόσια

Ἑτησίᾳ φρ. Γρ.

Ἑξαμηνίᾳ » 20

Ἐνταῦθα τὸ διπλάσι

Ἑξαμηνίᾳ »

Τὸ τεῦχος Δραχμὰς τρεῖς

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Λίγα λόγια πρὸς Διευθύνσεως

Πρόσωπα καὶ τοπεῖα τοῦ 1886. Ζαχ. Παπαντωνίου

Ὁ Δάσκαλός μου. Μαρ. Μινώτου

Ἀπὸ τίς ὀρχιόστες, ἐπιστολὴ τοῦ Φωσκόλου. Σ. Μινώτου

Πεπρωμένο γυναικῶν. Ἰωάνη Τσακροβίλλη

Ὁ Φώσκολος κατὰ τὴν Φραγ. De Sanctis Μαρ. Μινώτου

Πνευματικὴ Ζωή. Ἀγγελίεσ Α. Α.

Εὐσεβεῖον "ΑΥΣΗΛ" ἐν Ζακύνθῳ

ΚΟΝΤΟΓΙΟΥΡΓΑ - ΠΕΙΣΑΛΗ

ΤΜΗΜΑ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ

ΑΝΩΝΥΜΟΥ ΕΤΑΙΡΙΑ ΣΧΗΜ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ & ΔΙΠΛΑΣΜΑΤΩΝ

ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ

600 ΕΚΑΤΟΜ. ΠΕΡΙΠΟΥ ΔΡΑΧΜΑΣ

ΠΡΟΝΟΜΙΟΥΧΟΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ

Εξ. Δραχμάς: Ετήσιοι 9 0)0 Έξάμηναι 8 1)2 Τρίμηνοι 8
Είς δολλάρ. ή λίρας » 8 0)0 » 7 1)2 » 7

Απαλλαγμένοι προνομιακώς (Σύμβασις 'Ελληνικής Κυβερνήσεως 5ης Μαρτίου έ. έτου.) παντός φόρου δημοσίου, άπλου ή συνθέτου και οίουδήποτε άλλου δημοτικού, τοπικού, παρόντος ή μέλλοντος. Καταθέσεις δεχται παρ' αντιπροσώπου Ζακύνθου

ΑΝΤΩΝΙΩ Δ. ΚΑΣΣΙΜΑΤΗ

Η ΓΡΑΦΟΜΗΧΑΝΗ

ΔΙ' ΟΛΟΥΣ ΕΙΝΕ Η ΔΙΓΛΩΣΣΟΣ

ΦΡΟΛΙΟ

ΔΟΛΛΑΡΙΑ 16

ΕΥΚΟΛΙΑΙ ΠΛΗΡΩΜΗΣ

Αποτανθήτε δι' έπιστολής διά να λάβητε λεπτομερείς πληροφορίας δωρεάν είς τό Γραφείον ΑΘΑΝ. Σ. ΔΑΛΔΑ

Ηφαίστου 2—Καλάμας

Έτος Αον

Ζάκυνθος Απρίλιος 1927

Αριθ. 1

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

Διευθύντρια: ΜΑΡΙΕΤΤΑ ΜΙΝΩΤΟΥ (Τό Γένος Γιαννοπούλου)

Η «ΙΟΝΙΟΣ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ» θα προσπαθήση να συγκεντρώση ότι εκλεχτό στη πνευματική δημιουργία έχει να δείξη ή 'Επιάνησος και τό 'Εθνος.

Η άμέριστη συμπάθεια και υποστήριξη εξαιρετικών διανοουμένων μās δίνει τη πεποίθηση πώς θα τό κατορθώσουμε. Εύχαριστούμε θερμά γι' αυτό όλους εκείνους που μās ενθάρρυναν από την αρχή. Στις ερχόμενες γιορτές του Φωσκόλου ή «ΙΟΝΙΟΣ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ» θα κρατήση τό ενδιαφέρον και τη κίνηση γύρω στο όνομα και τό έργο του μεγάλου μās ποιητή. Από τώρα ως τις γιορτές, σέ κάθε φύλλο θα δημοσιεύουμε μελέτες σχετικές, ώστε τό κοινόν να γνωρίση βαθειά πόσο μεγάλος ήταν, ποιά τιμή έκαμε στη Ζάκυνθο και στην 'Ελλάδα και με ποιά θέρη υπεράσπισε τά 'Ελληνικά δίκαια.

Σε κάθε φύλλο ή εμφάνιση θάναί καλύτερη. Έλπίζουμε έτσι να μās συγχωρηθούν οι έλλείψεις του τωρινού.

ΕΤΑΙΡΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΚΟΣΜΗΤΕΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΑΡΧΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
ΑΘΕΝΑ

ΗΜΕΡΟΜ. 20.8.85
ΑΡΙΘ. 36816

ΠΡΟΣΩΠΑ & ΤΟΠΕΙΑ ΤΟΥ 1826

ΥΠΟ ΤΟΥ Κ.

ΖΑΧ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

(ΕΘΝΙΚΟΝ ΑΡΙΣΤΕΙΟΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΩΝ)

Ένας διευθυντής Μουσείου κι ένας συλλέκτης καλλιτεχνημάτων έχουν το ίδιο πάθος αποκτήσεως και αν αποκτήσουν ένα νέον έργο δοκιμάζουν το ίδιο συναίσθημα χαράς. Είς έντασιν το ίδιο. Όχι όμως και είς ποιότητα. Υπάρχει κι έστω ή διαφορά ή οποια πάν τοτε χωρίζει τους δύο αυτούς φίλους τής τέχνης και συχνά άντιζήλους. Η διαφορά δ ι ο πρώτος απολαμβάνει το άποκτημα ώσαν ιδικό του, —διότι και ο άγνότερος καλλιτεχνικός θαυμασμός του συλλέκτου δεν είναι ποτέ άνόθευτος από το συναίσθημα τής ιδιοκτησίας, όξύτατα άνεπτυγμένον είς αυτόν—ένω ο διευθυντής Μουσείου το απολαμβάνει ως κτήμα του κοινού. Η εύτυχία του είναι ότι θά το ιδή το κοινόν και βιάζεται να του το δώρη.

Άγνοεί και δεν θά δοκιμάση ποτέ την απομόνωσιν, τό κλείσιμο, την ζηλότυπον λατρείαν, τους μυστηριώδεις χρωματισμούς του εύγενοϋς αλλά τόσον άτομικού πάθους που κυριεύει τόν συλλέκτην. Ο διευθυντής Μουσείου εύδαιμόνει μαζί με όλους τους άλλους. Απολαμβάνει τό ενδιαφέρον των ειδικών για τα έργα του ιδρύματός του, συγχρόνως όμως θέλγεται να παρακολουθή την άνίδεον κρίσιν του λαού, τό άγνόν συναίσθημα του πλήθους τής Κυριακής ένώπιον των καλλιτεχνημάτων, συναίσθημα πολύτιμον τό όποιον είχε ο μέγας σκοπός των Μουσείων!

Το κοινωνικόν αυτό συναίσθημα το έδοκίμασα κατ' έξοχήν προ όλίγων ήμερών όταν έδωσα είς το κοινόν τής Έθνικής Πινακοθήκης την συλλογήν Κρατιζάϊεν. Τα έργα αυτά δεν είχε αποκλειστικώς καλλιτεχνικής φύσεως, διότι έχουν πολυ περισσότερον ιστορικόν χαρακτήρα. Η μεγάλη των όμως έθνική αξία —διότι είναι συλλογή σχεδίων που έχουν ζωγραφισθή είς την Ελλάδα το 1826 και έχουν ως θέμα την επανάστασιν και την ζωή των Ελλήνων—δεν άμφισβητείται από κανένα. Είνε έργα ιστορίας και είνε έπίσης, είς το είδος των, έργα τέχνης. Ο ζωγράφος των έργων αυτών (σχέδια με μολύβι, σχέδια με πέννα και ύδατογραφήματα) Βαυαρός ύπολοχαγός Κρατιζάϊεν είχε έλθει ως έθελοντής είς την Έλληνικήν επανάστασιν. Είχε τότε την έμπνευσιν να κάμη τα πορτραίτα των άρχηγών και ήρώων του είκοσιένα. Πορτραίτα μικρά με αίχμην μολυβιού, συγκινητικά κειμήλια. Είναι ή ιστορία του είκοσιένα. Υπάρχει ιστορία χωρίς πρόσωπα; Και τί θά ήτο το είκοσιένα για τόν Έλληνικόν λαόν, για κάθε λαόν; για κάθε άνθρωπον—άφοϋ όλοι διαβάζομεν, έννοοϋμεν, θαυμάζομεν, μισοϋμεν, ένθυμούμεθα, σκεπτόμεθα δια μέσου εικόνων—εάν δεν είχαμεν ιδεί το πρόσωπον του Καραϊσκάκη και του Κολοκοτρώνη;

Ο ύπολοχαγός Κρατιζάϊεν έκαμε τα πορτραίτα αυτά «για τόν εαυτόν του» καθώς έγραφε κατόπιν. Αφοϋ εύτύχησε να ποζάρουν οι άρχηγοί των Ελλήνων έμπρός του—κι αυτό ήτο μία νίκη—διότι πώς να φαντασθή κανείς ότι ο μετριοφρονέστερος των μεγαλουργών ανθρώπων του κόσμου, ο Κανάρης, έκαμε αυτήν την υποχώρησιν προς την φήμην να σταθή άκίνητος μπροστά σ' ένα μολύβι! άφοϋ κατήρησε την πινακοθήκην του 21, την έφύλαξε μέσα σ' ένα χαρτοφύλακα, ως άνάμνησιν τής συμμετοχής του είς την Έλληνικήν έποποιάν. Άλλά τέτοιο πράγμα ήτο άδύνα-

τον νὰ μείνη μυστικόν, όταν ἡ Ἑλλάς, ἐλευθερωμένη πλέον, ἐδonoῦσε τὴν πολυτάραχην λύρα τοῦ ρωμαντισμοῦ σὲ ὅλην τὴν Εὐρώπην καὶ ὅταν ὁ Ὁθων ἦλθε νὰ βασιλεύσῃ. Ἦτο φυσικὸν τότε οἱ Βαυαροὶ ποὺ ἐξερευνοῦσαν καὶ διεφήμεζαν τὴν ἀναστημένην Ἑλλάδα νὰ μὴ ἀφήσουν τὸν Κρατζίτζεν νὰ κορύβῃ τὰ πολύτιμα σχέδιά του.

Τὰ ἐπῆρε τὸ περίφημον τὴν ἐποχὴν ἐκείνην γιὰ τὴν τέχνην του λιθογραφεῖον τοῦ Χανφστέγκελ, τὰ ἐτύπωσε καὶ τὰ ἔδωσε σὶ τὸν κόσμον ὅλον. Αἱ μορφαὶ τῶν ἀγωνιστῶν ποὺ εἶδαμε σὶ τὰ διδασκτικὰ μας βιβλία καὶ μᾶς ἐδίδαξαν τὴν ἱστορίαν, εἶνε αὐτὰ τὰ ἴδια τὰ σχέδια τοῦ Κρατζίτζεν, τυπωμένα ἀπὸ τὸ λιθογραφεῖον Χανφστέγκελ. Ἡ διαφορὰ μόνον εἶνε ὅτι ἐνῶ ὁ σχεδιαστὴς τὰ εἶχε κάμει ἀπλά, μᾶλλον γραμμικὰ, μὲ μοναδικὴν ἀκρίβειαν σχεδίου καὶ θελκτικὴν σεμνότητα, ὁ λιθογράφος τὰ ἐμεγάλωσε, τὰ ἐφωτοσκίασε ζωηρότατα, ἐτόνισε πολὺ τὸν διάκοσμον τοῦ ἱματισμοῦ καὶ τοῦ ὀπλισμοῦ, καὶ τὰ ἔκαμεν ἀνάλογα πρὸς τὴν τότε κίνησιν τῆς φαντασίας τοῦ κόσμου ὅλου γύρω εἰς τοὺς ἥρωας τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀγῶνος. Εἶνε κ' αὐτὸ μιὰ πραγματικότης.

Ὅσα διεσώθησαν—σαράντα περίπου—ἀπὸ τὰ πολύτιμα πρωτότυπα τοῦ Κρατζίτζεν, μαζὺ μὲ ἄλλα του σχέδια σκηνῶν τοῦ ἀγῶνος καὶ μαζὺ μὲ τὴν κασσετίνα του, ἡ ὁποία σῴζεται μὲ τὰ πινέλα τῆς καὶ τὰ χρώματά της, περιῆλθον εἰς τὴν Ἑθνικὴν Πινακοθήκην, ἀγορασθέντα ἀπὸ τοὺς κληρονόμους τοῦ γαμβροῦ τοῦ Κρατζίτζεν. Μεταξὺ αὐτῶν ὑπάρχουν παρθενικώτατα ὑδατογραφήματα καὶ σχέδια σκηνῶν καὶ τόπων τῆς ἐπαναστάσεως. Εἶνε πολλῆς ἱστορικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς ἀξίας. Ἀπὸ αὐτὰ θὰ ἀναφέρω μόνον ἓνα ὑδατογράφημα Ἀγγλωνστρατιωτῶν τῆς Ζακύνθου, διότι ὁ Κρατζίτζεν εἶχεν ἐπισκεφθῇ καὶ τὴν Ζάκυνθον, μὲ λαμπρότατα χρώματα καὶ μὲ γερόν σχέδιον. Ἀλλὰ δὲν ἔχουν οἱ Ἀγγλοὶ στρατιῶται τόσην ἀξίαν, ὅσην ἔχει εἰς τὸ

βάθος τῶν προσώπων τὸ λεπτότατον, δαντελένιο, ἀέρινο μὲ ἐλαφρὸ μολύβι χαραγμένο τοπεῖον τῆς συνοικίας τοῦ Ἀγίου Χαραλάμπους τῆς πόλεως μὲ θαυμαστὴν ἀκρίβειαν γραμμένο, ἐνῶ εἰς τὸ μέσον πυργώνεται τὸ κωδωνοστάσιον τοῦ Ἀγίου.

Ζαχ. Παπαντωνίου

Ο ΔΑΣΚΑΛΟΣ ΜΟΥ

Δυὸ ἡμέρες πρὶν, ὁ ἀγαπημένος μου πατέρας μου εἶχε ἀναγγεῖλαι ὅτι τῇ Δευτέρᾳ θὰ μοῦφερνε ἓνα καινούργιο δάσκαλο ποὺ θὰ μὲ διασκέδαζε πολὺ γιατί θὰ μοῦλεγε χίλια ὥραϊα πράγματα, πολὺ διαφορετικὰ ἀπὸ τοὺς ἄλλους μου δασκάλους. Καὶ πραγματικὰ τὴν Δευτέρᾳ ἐκείνην τὸ πρωὶ, γύρισε γλήγορα μαζί μὲ τὸ Σπύρο Δε Βιάζη. Τότες ἤμουν ἐννιά χρονῶν. Ἡ φήμη του ὅμως ὡς σοφοῦ μοῦ ἦταν γνωστὴ, ἀπὸ τῆς πολὺς λαϊκῆς παραδόσεως ποὺ διαδίδουνταν γι' αὐτόν. Ὅλα τὰ ἤξευρε, εἶχε μιὰ δύναμιν νὰ κάνῃ τὸ κάθε τι γράποντας. Ἔτσι ἔλεγαν. Στὴ μικρὴ μου ἡλικία αὐτὴ ἡ φήμη προξενοῦσε συστολή. Γιὰ τοῦτο μόλις τὸν ἀντίκρυστα στάθηκα μαζεμμένη σὲ μιὰ γωνίτσα τῆς κἀμαρας. Ὁ πατέρας μου μὲ πῆρε ἀπὸ τὸ χέρι καὶ μὲ ἔσυρε κοντὰ σὲ τὸ νέο μου δάσκαλο. —Σοῦ τὴν ἀφήνω—τοῦ εἶπε—σὶ τὰ χέρια σου σὰν νᾶναι παιδί σου. Νὰ τὴ μορφώσῃς ὅπως σ' ἀρέσει.

Κι' ἔφυγε ἀπὸ τὸ δωμάτιο ἀφήνοντάς μας μόνους. Ὁ γλυκὸς, ὁ ἡσυχὸς τρόπος του, ὡς δ' ἀσυνείηστος γιὰ μένα ἀπὸ τοὺς ἄλλους δασκάλους ποὺ καὶ τὴν ὥρα εἶχα, νίκησε ἀμέσως στὴν παιδιὰτικὴ ψυχὴ μου κάθε δειλία καὶ δισταγμό. Ἀφοῦα κάθησα δίπλα του κι' ἄφησα νὰ μοῦ χαϊδεύῃ τὸ κεφάλι μου μὲ καλοσύνη. Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος μιλοῦσε στὴν ψυχὴ μου. Δὲν ἦταν ὁ αὐστηρὸς, ὁ σχολαστικὸς τύπος ποὺ κάνεῖ τὰ παιδιά νὰ τρέμουν τὴν ἐμφάνησίν του. Σὲ λίγο διάστημα τὸν θεωροῦσα σὰν ἓνα καλὸ φίλο μεγάλο ποὺ ἤξευρε νὰ μὲ πληροφορῇ καὶ νὰ με συμβουλεύῃ γιὰ τὸ κάθε τι. Τὸ θεωροῦσα ἀναπόφευκτο νὰ τοῦ λέω ὅλα, νὰ τοῦ ἐκμυστηρεύουμαι κάθε μου σκέψιν ἐνδόμυχῃ ἀποδοκ. Τοῦ διηγόμουν τί μοῦ συνέβαινε μὲ τοὺς ἄλλους μου δασκάλους, καμιά παράξενιά τους καὶ γελοῦσαμε μαζί.

Ἐξαφνὴ θυμᾶμαι κάποτε ποῦ μὲ ὄρῃκε ἀπελπισμένη γιατί ὁ δάσκαλος τῶν ἑλληνικῶν μὲ εἶχε τιμωρήσει ποῦ στὴν ἐκθεσί εἶχα γράψει ἓνα ποῦ ἀντὶ τῆς ὁποίας, μὲ δυὸ σελίδες ἀντιγραφῆ. Μὲ παρηγόρησε καὶ γελώντας μου οὐστήσε στὸ ἔξῃς νὰ τὰ γράφω μὲν ἔτσι γιὰ νὰ μὴν τιμωροῦμαι, μὰ σὰν πρόκειται νὰ γράφω ἄλλου νὰ μεταχειρίζομαι ὅτι θέλω. — Ἄς τον νὰ βράξῃ μὲ τὸ ζουμίτου — μου εἶπε. — Καὶ ἡ ἐκφρασίς του ἀκόμη αὐτὴ ἦταν τόσο ἀστεία ποῦ μ' ἔκαμε καὶ ξέχασα τὴν τιμωρία.

Καὶ μεγάλη ἀκόμη, ὡς τὰ προχθὲς ποῦ πέθανε, τὸν θεωροῦσα — τώρα περισσότερο — τὸ μεγάλο τὸν πολύτιμο φίλο μου καὶ πάντα μὲ τὴν ἴδια ἐμπιστοσύνη τοῦ ἔλεγα τὸ κάθε τι ποῦ μὲ ἀπασχολοῦσε. Ἔτσι σὰν μ' ἔδλεπε λυπημένη, μελαγχολικὴ μοῦλεγε μὲ τὸ σοφὸ του στόμα.

Ποτέ σου νὰ μὴ ἀπαγορευθεῖσαι. Πάντα νὰ σκέπτεσαι πῶς ἐρίσκειται κάποιος χειρότερ' ἀπὸ σένα. — Μὲ τὴν συμβουλὴ ἔβαζε συνήθως κι' ἓνα παράδειγμα. Κι' ἀπάνου σ' αὐτὸ μοῦ ἀνάφερε τὸ μῦθο ἐνὸς Ἀραβὰ ποιητῆ ποῦ καταριόταν τὴν τύχη του ποῦ μιὰ μέρα μὲ δυνατό κρῦο ὄγῃκε ξυπόλιτος γιατί δὲν εἶχε παπούτσια. Μὰ σὰν εἶδε μπροστά του νὰ διαβαίνει ἐν ἀμαξάκι μ' ἓνα σακάτι δίχως πόδια, δόξασε τὸ Θεὸ ποῦ αὐτὸς εἶχε τὰ δικὰ του καὶ παρηγορήθηκε.

Ἔτσι ἀπὸ τὰ μικρά μου χρόνια ὁ σοφὸς μου δάσκαλος στάθηκε ὁ φωτεινὸς ὁδηγός μου. Μόλις κατάλαβα καλὰ τὰ ἰταλικά σχολικά βιβλία, μοῦ τὰ πήρε μολίστελειώσαμε ἐκείνη τὴν ἡμέρα τὸ μάθημα, ἐνθουσιασμένος. — Ἀρκοῦν αὐτὰ — μοῦ εἶπε. — Πρέπει νὰ μὴ χάνης τὸν καιρὸ σου σ' ἀνώφελα πράγματα καὶ σχολαστικότητες.

Τὴν ἐπομένη, μοῦφερνε τὴ *Συγκριτικὴ Μυθολογία* τοῦ *De Gubernatis*, ἓνα βιβλίον σοβαρὸ ποῦ γιὰ τὴ μικρή μου ἡλικία ἦταν δυσκολώτατο. Μὰ ὁ καλὸς μου δάσκαλος ἐπέμεινε ὑπομονητικὰ καὶ σιγὰ — σιγὰ μ' ἔκαμε νὰ τὸ ἐννοήσω, μοῦ δημιουργήσε μιὰ μὀρφωση ἐλεύθερη ἀπὸ κάθε σχολικὴ ἐπηρέαση, συστηματοποιημένη ὁλότελα ἀπὸ αὐτόν. Ἀπὸ τὴ *Συγκριτικὴ Μυθολογία* μὲ πέρασε σ' ὅλους τοὺς κλάδους τῆς φιλολογίας — μαθήματα τοῦ *De Gubernatis* ποῦ παρέδιδε στὸ Πανεπιστήμιον τῆς Ρώμης καὶ μετὰ τύπωσε σὲ δώδεκα τόμους — στὴν ἱστορίαν τῆς τέχνης, καὶ σ' ἄπειρα ἄλλα βιβλία ἀπαραίτητα γι' ἄνθρωπον ποῦ θέλει νὰ λέγεται μορφωμένος. Ἔτσι μέσαστὴν περιορισμένη καὶ μικρὴ Ζάκυνθο μοῦδωσε βάσεις γερὰς στὰ γράμματα, μακριὰ ἀπὸ τὴν σκληρὴν ἐκείνην τῶν μυθιστορημάτων ποῦ συνήθως ἐπικρατοῦν.

Ἔπειτ' ἀπὸ μαθήματα ἐνὸς χρόνου μαζί του — στὰ δέκα μου

χρόνια — ὁ καλὸς μου δάσκαλος μὲ τὰ ἐνθαρρυντικά του λόγια μ' ἔπεισε νὰ στείλω ἓνα μου ἐργουδάκι στὴν ἀγαπημένη μου *Διάπλαση* ποῦ μοῦ τὸ φιλοξένησε στὴν στήλη της ἀμέσως. Πετοῦσα τότε ἀπὸ τὴ χαρὰ μου. Ἡ *Διάπλαση* καὶ μέσ' ἀπὸ τὴς σελίδες τῆς ἔδγαλε τόσους καὶ τόσους διαλεχτοὺς σὲ τέχνες, γράμματα καὶ ἐπιστήμες γνωστοὺς παγκόσμια, καὶ ὁ διαδεχτὸς συγγραφεὺς *Ξενόπουλος*, ὁ πατριώτης μου — ἔχουν μένει ζωντανεμένοι μέσα μου, δίπλα στὸν *Δε-Βιάζη* ἀφ' οὗτου ἀντίκρησα τὰ γράμματα. Ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος οἱ σοβαρὲς μελέτες ποῦ ὁ *Δε-Βιάζης* μ' ἔβαζε ἀδιάκοπα νὰ διαδίδω καὶ οἱ συστάσεις νὰ ἐπιδιώκω πάντα βιβλία μὲ οὐσία, ἀπὸ τὸ ἄλλο τὰ ἔργα τοῦ *Ξενόπουλου* μὲ τὴν ὁραιότατη καλαίσθητη δημοτικὴ τους, ποῦ τὰ ρουφοῦσα — τὰ μόνον μυθιστορηματικὰ ποῦ διάδασα — μαζί μὲ τὴ *«Διάπλαση»* μὲ τράβηξαν ὀριστικῶς πιά, μακριὰ ἀπὸ κάθε σχολαστικισμό. Αὐτὰ ἐνοιῶθα στὴν ψυχὴ καὶ ὅχι τὴς γραμματικῆς καὶ γενικῆς ἀπολύτης τοῦ σχολείου. Αὐτὰ ταίριαζαν στὴν ἰδιοσυγκρασίαν μου.

* *

Κι' ἀργότερα ὅταν ἔγραφα μιὰ ἐπιτομὴ τοῦ βιβλίου τοῦ *DeBenedetti*: *Μεγάλοι ἄνδρες στὸ σχολεῖο* αὐτὸς, μοῦ πήρε κρυφὰ τὰ χειρόγραφα καὶ τᾶστελε στὴν Ἑλληνικὴ *Ἐπιθεώρηση* τῆς φίλης *Εὐγενίας Ζωγράφου* χωρὶς νὰ τὸ ξέρω. Ποτέ δὲν θὰ ξεχάσω, μέσα σ' ἄπειρα δείγματα τῆς καλοσύνης του σὲ μένα, τὸν ἐνθουσιασμό του τὴν ἡμέρα ποῦ ἦλθε ἡ *Ἑλ. Ἐπιθεώρηση* μὲ τὸ ἔργο μου. Ἀνέβαινε δυὸ — δυὸ τὰ σκαλιὰ φέρνοντάς μου τὸ περιοδικό. Μιὰ ποῦ τὸ βλεπα τυπωμένο ἡ δειλίκα μοῦ εἶχε περάσει. Ἀπὸ τότες ἔστελνα ἀδίσταχτα. Ὁ καλὸς μου δάσκαλος, εἶχε πιτύχει ἐκεῖ νο ποῦ ποθοῦσε. Ἔχυνε δάκρυα χαρᾶς στὸ διάβασμα κάθε μου ἔργου.

Τὶ μποροῦσε, πῶς πολὺ ἀπὸ τὰ δάκρυα ἐκεῖνα ποῦ ἤξευρα πῶς ἦταν ἐγαλμένα ἀπὸ τὴν καρδίαν ἐκείνου ποῦ μοῦδωσε φῶς, νὰ μ' ἐνθαρρύνουν. Παντοτείνᾳ ἀξέχαστο θὰ μοῦ μείνω ὅτι μοῦ εἶπε στὸ μακροχρόνιο διήγημα τῆς φιλίας μας. θὰ ἔχω ἀδιάκοπα στὴ φαντασίαν τὰ ἐκφραστικὰ καὶ γεμάτα καλοσύνη μάτια του, θὰ μένουν ἀδυστά μέσα μου τὰ σοφὰ λόγια ποῦ ὄγῃκαν ἀπὸ τὸ στόμα του θάνατι αὐτὰ ὁ δυνατότερος στήλης ποῦ θὰ μὲ στηρίζῃ στὴ φιλολογικὴ μου ζωὴ. Στὴν ἐκδοσὴ τῆς *Ἰονίου Ἀνθολογίας* νοιώθω διπλὴ χαρὰ γιατί ἐχτὸς ποῦ εἶναι ὁ ζωηρότερός μου πόθος γιὰ τοὺς λόγους ποῦ ἀναφέρω στὴν πρώτη τῆς σελίδας, ἡ ἐκδοσις τῆς ἦταν συγχρόνως ἐνᾶντὶ τὰ ποθητότερα ὄνειρα τοῦ δυστυχισμένου καὶ ἀξέχαστου δασκάλου μου, ἦταν ἡ τελευταία του θέλησις.

Μάρτις τοῦ 1927 *Μαριέττα Μινώτου*

ΓΥΡΩ ΣΤΟ ΦΩΣΚΟΛΟ

ΟΙ ΩΡΑΙΟΤΕΡΕΣ ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ ΤΟΥ

Μᾶς φαίνεται περιττό ν' ἀσχοληθοῦμε μὲ τὴν ιδιότητα, πὺν ἡ Ἑλλὰς ὁλόκληρη καὶ ἡ Ζάκυνθος ἰδιαίτε-
 ρως θὰ πανηγυρίσουν τὴν ἐπέτειο τῆς ἑκατονταετηρίδος
 τοῦ μεγάλου ποιητοῦ Οὐγὸν Φωσκόλου.

Καμία ἀμφιβολία δὲ χῶρησε γι' αὐτὸ σὲ κανένα πο-
 τέ. Μὲ κλειστά τὰ μάτια ἂν ἀνοίξης ἓνα ὁποιοδήποτε
 Φωσκολιανὸ βιβλίον, θὰ δῆς γραμμένο «ὁ Ζακύνθιος
 ποιητής», ὁ «Ἕλλην ποιητής». Ἐγραψε τ' ἀδάνατά του
 ἔργα ἰταλικά—εἶναι ἀλήθεια—μὲ ψυχὴ ὅμως Ἑλληνική.
 Κεῖνῃ τὴν ἐποχὴ καὶ πολλὸ ἀργότερον ἀκόμη, ἔπειτα ἀπὸ
 τὴν ἔνωση, οἱ Ἑπτανήσιοι στήν Ἰταλία σπούδαζαν καὶ
 ἡ Ἰταλικὴ γλῶσσα ἦταν ἡ γλῶσσα τῶν σπουδασμένων καὶ
 μορφωμένων. Στὸ παρεπιστήμιο τῆς Πάδοας, στήν Αὐλα
 magna, βλέπουμε στοὺς τοίχους τὰ οἰκόσημα καὶ ὀνόματα
 τῶν μεγαλυτέρων Ἑπτανησίων πὺν σπούδαζαν σ' αὐτό.
 Ἐπειτα πρέπει νὰ προσθέσουμε πῶς ὁ Φωσκόλος ἔφυγε
 ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα μικρὸς καὶ δὲν ξαναγύρισε ποτὲ σ' αὐ-
 τή. Σπούδαξε ἐκεῖ. Ἦταν ἐπόμενο νὰ γράφῃ Ἰταλικά.
 Ἦταν Ἑλλήνας ἢ ὄχι; Ὅσο γι' αὐτὸ πρέπει νὰ
 θυμηθοῦμε πῶς ἦταν ἡ Ἑλλάδα καὶ ἡ Ἑπτάνησος στήν
 ἐποχὴν τοῦ ἡ Ἑλλάδα ὑποδουλωμένη ἡ Ἑπτάνησος μέρος
 τῆς Ἑνετικῆς Πολιτείας. Πολιτικώτατη, σωφρονέστατη ἡ
 Ἑνετία ἄφηνε ἐλεύθερο τὸ λαὸν στὰ νησιά, ἀπαιτῶντας
 μονάχα στοργή, πίστη στὴ μητρόπολιν. Κι' ἀλήθεια. Οἱ
 Ἑπτανήσιοι, οἱ Δαλματοὶ καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοί της ἄς
 ποῦμε ἀγαποῦσαν εἰλικρινὰ τὴ γηραιή καὶ ἔνδοξο σερε-
 νίσσιμα. Στάσεις, προδοσίαι καὶ τέτοια, ποτὲ δὲν συνέβη-
 καν. Πολλοὶ, πάμπολλοι Ἑπτανήσιοι σκοτώθηκαν πε-
 ρασπίζοντας τὴ Βενετία.

Ἔτσι καὶ ὁ Οὐγὸς, τοῦ ὁποίου ἡ οἰκογένεια γιὰ
 αἰῶνες ἔμεινε στήν Ἑπτάνησον καὶ ἦλθε σὲ ἐπιμείζια μὲ

τοὺς ντόπιους, διὰν πέθανε ὁ πατέρας του, ἔφυγε γιὰ
 πάντα μὲ τὴ Ζακυνθινὴ μάνα του καὶ τ' ἀδελφία του, φτω-
 χὸς, δίχως μέσα στὴ Βενετία. Ἐκεῖ μὲ τὴν Ἰταλικὴν
 γλῶσσα ὑπὸ τὸν μεγάλο Ἑλληνιστὴ Τσεζαρόττι, σπούδα-
 σε βαθεῖα τὰ Ἑλληνικά. Ἀπὸ τὸν ἀρχαῖο Ἑλληνικὸ πο-
 λιτισμὸν ἤντησε ὅλη τὴ μάθησή του. Σ' αὐτὸν στηρίχθη
 καὶ ἐγραψε τ' ἀριστοτεχνήματά του.

Ἄλλ' αὐτὰ ὅλα θὰ τὰ ἀναπτύξουμε στὴ πλήρη βι-
 ογραφία του πὺν ἐκδίδουμε σύντομα. Ἐδῶ θὰ δημοσι-
 εύσουμε μονάχα μερικὲς ἀπὸ τὶς ὡραιότερες ἐπιστολές
 του, πὺν δείχνεται ἡ ἀγάπη του στὴ Ζάκυνθο καὶ στήν
 Ἑλλάδα. Ἄλλες, πάλι, πὺν ἀποδεικνύουν πόσο ὠφέλιμα
 ἔδρασε μὲ κάθε τρόπο γιὰ τὴ πατρίδα μας, γιὰτὶ πρέπει
 νὰ τὸν γνωρίσουμε καλὰ καὶ στίς γιορτὲς νὰ τοῦ δείξου-
 με τὴν εὐγνωμοσύνην μας, νὰ δείξουμε τὴν εὐγνωμοσύνην
 μας στὸν μεγάλον Ἰόνιο.

Δὲν ἀφαιροῦμε μ' αὐτὸ τίποτε ἀπὸ τὴ δόξα πὺν ἔδω-
 κε στήν μεγάλη καὶ πολιτισμένη Ἰταλία, τὴ πρώτη ἢ
 τὴ δευτέρη πατρίδα του ἀδιάφορο. Ἡ δόξα εἶναι ἴση καὶ
 γιὰ τὶς δύο. Νὰ τι γράφει ὁ βιογράφος του καὶ φίλος
 του Πέγκιο, πὺν ἂν καὶ στὴ βιογραφία του ἔχει χρονολο-
 γικὲς καὶ λεπτομερικὰς ἀνακρίβειες, σὺν ὅλῳ ἔδωκε
 πηγὲς στοὺς μετὰγενέστερους βιογράφους τοῦ Φωσκόλου.

Ἀρὸν πρῶτα ἀραδιάζει τρία ἀρμονικώτατα πιστο-
 ποιητικὰ τοῦ ἴδιου Οὐγὸν, τὸ σονέτο του στὴ Ζάκυνθο,
 τὸν ὕμνον του στίς Χάριτες γιὰ τὴ Ζάκυνθο καὶ μέρος
 ἀπὸ τὴν ὠδὴν στήν *Amica risanata* λέει:

«Θὰ προσθέσω σ' αὐτὰ διὰ τὸ 1823 διὰν ἐπὶ-
 θηκε ἀπὸ τοὺς ξένους πὺν ἔμεναν στήν Ἀγγλίαν, νὰ
 δηλώσουν τὸ μέρος πὺν γεννήθηκαν, αὐτοὺς δηλώσει
 πῶς γεννήθηκε στὴ Ζάκυνθο καὶ πῶς ἦταν ὑπήκοος
 τῆς Ἀγγλίας. Γιατὶ λοιπὸν νὰ ἐπιμένουμε νὰ τὸν κά-
 μουμε Ἑνετὸ, ὅπως θέλουν μερικοὶ; Αὐτὸς πάντα ἔχα-
 ρακτήρισε τὸν ἑαυτὸν γιὰ Ἕλληνα ἐκ γενετῆς καὶ
 Ἑνετὸ δικαιοματικῶς. Τὸ νὰ κλέψουμε ἀπὸ τοὺς Νε-
 οέλληνες ἓνα ἐνδοξὸ ὄνομα, εἶναι ἀληθινὰ σὰν νὰ κλέ-

ψουμε από τούς φτωχούς. Ἡ Ἰταλία πρέπει ν' ἀρ-
κεσθῇ στὴ τιμὴ τῆς νιοθετήσεως καὶ στὴ λαμπρότητα
ποῦ ἐπρόσθεσε στὴ φιλολογία της. Ἄς ἀφήσουμε στοὺς
Ἀλγερίνους τὴ τέχνη νὰ κλέφτουν τοὺς ἀνθρώπους.
Ὑπῆρξαμε μὰ φορὰ μεγάλοι σὰν αὐτοὺς, ἄτυχτοι σὰν
αὐτοὺς. Οἱ ἰσχυροὶ καὶ οἱ εὐτυχισμένοι μᾶς γελοῦν καὶ
μᾶς ἀγνοοῦν· ἅς διατηρήσουμε τουλάχιστο τὴ φιλία
τῶν ἄτυχων.»

Ἄλλ' αὐτὸ εἶναι ἄλλο θέμα. Ἐδῶ θὰ βάλουμε εἴ-
παμε τὴ μετάφραση ἀπὸ τῆς ὀραιότερης ἐπιστολῆς του.

Ἀλιβίον Κοῦρτσουλαν Ζάκυνθον

Μιλάνο 15 Νοεμ. 1814

Ἀγαπητέ μου ἐξάδελφε,

Σ' εὐχαριστῶ πὺν μὲ θυμὴθηκες καὶ περισσότερο
ἀκόμη πὺν πιστεύεις στὴν ἀγάπη μου. Σ' ἀγαποῦσα, ἀ-
γαπητέ μου ἐξάδελφε, πολὺ πρὶν σὲ γνωρίσω. Ἡ μη-
τρικὴ μου πατρίδα πὺν μοῦταν πάντα ἀγαπητὴ, μοῦγινε
ἀγαπητότατη, σὰν ἔμαθα πὺς ἔχω ἓνα συγγενῆ περισσό-
τερο στὴ Ζάκυνθο. Μετὸ νὰ εἶσαι παιδί τοῦ γιατροῦ Κούρ-
τσουλα αὐξάνω τοὺς λόγους τῆς ἀγάπης μου γιὰ σὲ, γιὰτὶ
ὁ πατέρας σου μὲ συνεβούλεψε πολλὰς φορὰς καὶ μ' ἐβο-
ήθησε πατρικὰ στὰ παιδικὰ μου, χρόνια. Ποτὲ δὲν ξα-
ναδιάβασα τὸν Ὅμηρον, δὶχως νὰ θυμηθῶ μ' εὐχαρίστη-
ση μὶα βραδυνὰ πὺν ἄκουσα μὲ παιδικὴ χαρὰ τὸν πατέρα
σου νὰ διηγῆται γιὰ πρώτη φορὰ τοὺς σοφοὺς μύθους
τῆς Ὀδύσσειας καὶ τῆς ταλαιπωρίας καὶ σωφροσύνης τοῦ
Ὀδυσσεύς.

Καὶ σὲ μένα ἐπίσης, ἀγαπητέ μου ἐξάδελφε, ἦταν
ἡ τύχη νὰ περιπλανηθῶ. Εἶδα διαφορετικὰς φύσεις καὶ
ἀνθρώπινα ἦθη. Μοῦλεπε ἡ σοφία τοῦ Θιακοῦ καὶ ἡ
ὠφέλεια ἦταν πολὺ μικρότερη. Τὸ ὀλίγον ὅμως ἐκεῖνο πὺν
μαθα σὲ τριανταεξὶ χρόνια ζωῆς δυστυχισμένης πούχω
στὴ γράχη μου, θὰ σοῦ μάθω καὶ σένα. Καὶ θὰ εἶσαι

βέβαια λιγότερο ἄτυχος, ἂν ὁ Θεὸς, δὶχως νὰ σοῦ δώσῃ
τὴ θλιβερὴν πεῖρα πὺν δίδαξε μένα, κάμει νὰ σοῦ εἶναι
ἀρκετὰς οἱ στοργικὰς μου συμβουλές. Ἐγὼ ὄχι μόνο εἶ-
μαι προθυμότερος ἀλλὰ καὶ θέλω ὅσο μπορῶ νὰ σοῦ τίς
δώσω σὲ τρόπο ὥστε νὰ τιμήσῃς τὸν ἑαυτό σου νὰ
γείνης χρήσιμος καὶ στολίδι στὸ τόπο μας. Λίγον—μάλι-
στα τίποτε—δὲν ἔχω κάμει γιὰ τοὺς συμπατριῶτες μου.
Θὰ μοῦ φανῇ ὅμως πὺς ἔκαμα ἀρκετὰ ἂν βρῶ τὴν εὐ-
καιρίαν νὰ σπουδάξω μερικοὺς νέους καὶ νὰ τοὺς ξανα-
στείλω στὴ πατρίδα τους μὲ τὴν ἀγάπην στὴν ἀρετὴ καὶ
στὰ γράμματα. Νὰ, σ' αὐτὰς τίς λίγες σελίδες, ἡ ἀπάν-
τησις στὸ γράμμα σου τῆς 26 Σεπτεμβρίου, πὺν μοῦφθα
σε δὶχως νὰ τὸ περιμένω καὶ γι' αὐτὸ πολυαγαπητό.

Μὲ λύπησε ὅμως καὶ μὲ λυπεῖ ἐνῶ σοῦ γράφω, ὁ
θάνατος τῆς μητέρας σου. Ξανάσκέφτονμαι μὲ δάκρυα
τὴ καλωσύνη της σὲ μένα—πὺν νὰ πῶ ἐμπιστευτικὰ—
δὲν ἤμουν καὶ τόσο φρόνιμο παιδί. Ἄν ἐδιορθώθηκα
καὶ σκέφτηκα σοβαρὰ νὰ ὠφεληθῶ ἀπὸ τὰ χρόνια
πὺν φεύγουν καὶ ἀπὸ τὸ λίγο μυαλὸ πὺν μοῦδωσε ὁ
Θεός, τὸ χρεωστῶ στὴν ἀνατροπὴ πὺν μὲ τόσο ἰδρω-
τα, κλάμμα καὶ ἀπίστευτες θυσίας μοῦδωσε ἡ μητέρα
μου. Κι' ἂν ἔχω κανένα προτέρημα πὺν ἀξίζει νὰ
ἐπαινεθῇ, εἶναι ὅλα ἔργο καὶ χάρισμα τῆς μάνας μου.
Γι' αὐτὸ μὲ λυπεῖ πὺν μαθαίνω πὺς τόσο πρόωρα γίνη-
κες ὀρφανὸς καὶ δὲν θάχῃς τὴν ἀγάπην καὶ τίς συμβου-
λὰς τῆς μάνας σου. Οἱ μητέρες ὀδηγοῦν στὴν ἀρετὴ τὴ
ψυχὴ τῶν παιδιῶν καὶ τὴ κάνουν εὐγενικὴ μὲ τὴν ἀγάπην.
Ἵσως νὰ μὴν ἔπρεπε νὰ σοῦ μιλήσω γιὰ τὴν μητέρα σου,
ἀνοίγοντας τὴ πληγὴν σου, ὅτε νὰ σοῦ ξυμπνήσω τὸ καὶ-
μὸ γιὰ πρόσωπο πὺν δὲν θὰ ξαναῖδῃς ποτέ. Τὰ δάκρυα
ὅμως πὺν χύνουμε γιὰ πρόσωπα πὺν μᾶς ἦταν ἀγαπητὰ
καὶ μάλιστα στὸ τάφο τῶν γονέων μας, εἶναι διχτὰ στὸν
οὐρανὸ καὶ κάνουν καλὸ, συνειθίζοντας τὴν ψυχὴ νὰ μὴ
λησμονῇ εὐκολὰ τίς ἀρετὰς καὶ τίς ἀγίες ἀνάμνησες κεί-
νων πὺν πέθαναν. Οἱ ἀχάριστοι κοῦβουν μὲ τὸ ὄνομα
τῆς ἀνδρικής καρτερίας τὴν ἀδιαφορίαν πούχουν γιὰ τὸ

χαμό τους. Ἀλλὰ ἐμεῖς ὅσο περισσότερο θυμόμαστε κείνους πού χάσαμε καὶ λυπόμαστε γι' αὐτὸ, τόσο περισσότερο μαθαίνουμε τὰ προτερήματά τους καὶ τοὺς ἀγαπᾶμε, μ' ὅλο πὺν πέθναν. Σὲ σέ, μιὰ φορὰ, μένει γιὰ παρηγοριὰ καὶ βοήθεια γιὰ τοὺς κινδύνους τῆς νεότητος, παράδειγμα καὶ ὁδηγὸς, ὁ τέλειος πατέρα σου. Κ' εἶμαι βέβαιος πὺς αὐτὸς θὰ σοῦ θύμῃσε νὰ μ' ἐπισκεφτῇς, ἔστω καὶ μ' ἓνα σου γράμμα. Χαιρέτισέ μου τὸν λοιπὸν ἐγκάρδια, εὐχαρίστησέ τον καὶ φίλησέ του τὸ χέρι ἀπὸ μένα. Τὸ γράμμα μου ὅμως γίνεται μεγάλο κ' ἴσως νὰ χάλασες τὰ μάτια σου γιὰ νὰ διαβάσῃς τὸ ἀραβικὸ μου γράψιμο. Θὰ ἐξακολουθῇσω ὅμως καὶ τὸ ξεχείλισμα αὐτὸ τῆς καρδιάς μου, θὰ σοῦ εἶναι δεῖγμα τῆς εὐχαρίστησης, πὺν ἔλαβα εἰδήσεις σου. Θὰ καταλάβῃς ἐπίσης πὺς γερωῶ καὶ εὐχαριστοῦμαι, ὅπως ὅλοι οἱ γέροι νὰ πολυλογῶ.

Ὡ γέρον, ἀεὶ ἴοι μῦθοι φίλοι ἀκριτοὶ εἰσὶν, ἔλεγε ἓνας νέος στὸν πατέρα του πὺν δὲν τελείωνε ποτὲ τὴ πολυλογία. Σοῦ γράφω αὐτὸ τὸ στίχο γιὰ νὰ μὴ τὸν καταλάβῃς ὅπως φοβᾶμαι καὶ ν' ἀντιληφθῇς πὺς καίτοι Ἕλληνας καὶ καλοανατεθραμμένος, δὲν καταλαβαίνεις μ' ὅλα αὐτὰ, τὴ θεία γλῶσσα τοῦ Ὁμήρου. Ἄν εἶναι ἔτσι, ζήτησε νὸ στὸ ἐξηγήσῃ ὁ πατέρας σας. Ὁ στίχος εἶναι στὸ τέλος τοῦ δεύτερου βιβλίου τῆς Ἰλιάδος. Ἀλλὰ σέ, ἀγαπητέ μου ἐξάδελφε, ἂν σέ στείλῃ ὅπως ἐλπίζω ἡ οἰκογένειά σου νὰ σπουδάξῃς στὴν Ἰταλία, νὰ μὴν ἔλθῃς σὲ παρακαλῶ, ὅπως τόσοι καὶ τόσοι πὺν μιλοῦν τὴ Μωρατικὴ διάλεχτό μας καὶ δὲν ξέροντ' συλλαβὴ ἀπὸ τὴ φιλολογία μας. Σ' ἓνα Ἕλληνα δὲν εἶναι τόσο τιμὴ νὰ διαβάξῃ τὸν Ὁμηρο, ὅσο εἶναι ντροπὴ νὰ τὸν διαβάξῃ καὶ νὰ μὴ τὸν καταλαβαίνῃ. Μάθε λοιπὸν, προ τοῦ ἔλθῃς στὴν Ἰταλία, τὴν ἀρχαία Ἑλληνική. Στὴ Ζάκυνθο ἔχεις τόσες εὐκαιρίες ἔχτος ἀπὸ τὴν εὐκολία τῆς προγοράς καὶ τῆς ρίζας τῶν λέξεων. Τὰ Λατινικὰ καὶ Τοσκάνικα θὰ τὰ μάθῃς στὴν Ἰταλία ἀλλὰ τὰ Ἑλληνικὰ πούναί ἡ εὐγενέστερη, ἡ πὺν πολιτισμένη καὶ ἡ πὺν

πλούσια γλῶσσα σὲ μεγάλους συγγραφεῖς, πρέπει νὰ τὰ μάθῃς στὴν Ἑλλάδα. Ἐδῶ πολλοὶ λένε πὺς ξέροντ' τὰ Ἑλληνικὰ, ἀλλὰ λίγοι τὰ ξέροντ' ὅπως πρέπει. Τώρα, ἀντίο, ἀγαπητέ μου ξάδελφε. Λάβε ἀκόμα χαιρετισμοὺς ἀπὸ τὸν ἀδελφόν μου. Μένει σέ μιὰ πόλη δῶ κοντὰ καὶ ἔχει μιὰ ὥραία καὶ τιμητικὴ στρατιωτικὴ θέση. Ἄν μᾶς ἔλθῃς, θὰ ἰδῇς τὸν κ. Ἀγγελον, Κωσταντῖνο, Ἰούλιο Φώσκοιο, μὲ μεγάλα μουσιάκια καὶ μ' ἄλογα, πὺν θὰ τὸν φοβηθῇς. Τὸν ξάδελρό σου αὐτὸν τὸν σπουδάξα ἐγὼ κι' ὁ Θεὸς εὐλόγησε τίς φροντίδες μου. Ἡ μητέρα μου περὶ τὰ γερατιά της πολὺ καλὰ. Εἶναι στὴ Βενετία μὲ τὴν ἀδελφή μου Ρουμπίνα καὶ μ' ἓνα της ἐγγονάκι.

Ἐν ὅσω ἐγὼ εἶμαι καλὰ κι' ὁ ἀδελφός μου ἔχει ἐργασία, ἡ μητέρα μου καὶ ἡ ἀδελφή μου μὲ τὸ παιδάκι της, δὲν θὰ στερηθοῦν ποτὲ ἀπ' ὅπως πρέπει ὑποστήριξη. Οἱ πολιτικὲς μεταβολὲς μ' ἔκαμαν νὰ χάσω περισσότερο ἀπὸ 400 τσεκίνια τὸ χρόνο. Εἶμαι ὅμως ἱκανὸς ἀκόμη νὰ τὰ περδίσω. Εἶναι καλύτερα νὰ εἶναι κανεὶς ἄνθρωπος δίχως χρήματα παρὰ νὰ ἔχῃ χρήματα δίχως νὰ εἶναι ἄνθρωπος. Τώρα ἀντίο, ἀντίο πάλι.

Χαιρέτισε ἀπ' ὄνομά μου ὅλα τὰ ξαδέλφια, θείους θεῖες καὶ συγγενεῖς.

Οὔγος Φώσκοιος

Σπύρος Μινωτός

ΠΕΠΡΩΜΕΝΟ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

(ΛΑΙΔΗ ΣΤΑΝΟΠ — ΘΗΡΕΣΙΑ ΜΑΛΙΟΝΙ)

Ἀπὸ ἀπλὴ ἀλληλουχία ἰδεῶν θυμήθηκα τὴν μορφή τῆς Λαίδης Ἐσθῆς Λουκίης Στάνοπ. Διὰ βάζω στὶς ἐφημερίδες δῶ καὶ λίγες ἡμέρες τὸ θάνατο τῆς Θηρεσίας Μαλιόνι, τῆς Πάπισσας τῶν Ἰνδῶν καὶ Κινέζων Μουσουλμάνων. Ἀλλὰ ποῖα διαφορὰ ἀνάμεσα στὶς δύο! Ἡ Θηρεσία, ἦταν τύπος καθ' αὐτὸ

γυναικεῖος, διανοουμένη, ὥραία, ταπεινὴ ἀκόμη καὶ ὅταν τῆς ἦλθαν μυθικὰ πλούτια μαζί με τὸν ἔρωτα. Ἀντίθετα ἡ Λαίδη Στάνοπ ἦταν ἐπαναστάτρια, περήρανη, ἔρμαιο σὲ τιτανικὲς φιλοδοξίες καὶ σατανικὲς φαντασίες. Οἱ χαραχτῆρες τῶν γυναικῶν τούτων βρίσκονται μεταξύ τους στοὺς ἀντίποδες. Στὸ μόνον σημεῖο ποὺ συναντιοῦνται εἶναι τὸ σχετικὸ μετὰ τὴν ἐπιρροή τους ἢ κοινωνικὴ τους θέση στοὺς μουσουλμανικοὺς πληθυσμούς. Ἡ Λαίδη Στάνοπ (καὶ ποῖος δὲν θυμάται τὴν ἱστορίαν ποὺ γέμισε περιέργεια τὸ δεύτερο ἡμῖσι τοῦ 18ου αἰῶνος;) γεννήθηκε στὸ Λονδίνο στὰ 1776. Μετὰ τὸν πατέρα της τὸν Κάρολο ὑποκόμητα τοῦ *Mahon*, βουλευτὴ εἰς τὴ Βουλὴ τῶν Λόρδων δὲν συμφανόυσε. Ἡ μητέρα της Ἑσθήρ Πίττ, κόρη τοῦ μεγάλου Κάταμ τοῦ θερμοῦ ὑποστηρικτοῦ τοῦ ἐπιαστοῦς πολέμου, πέθανε νέα. Ἡ Λαίδη Λούση ἀφοῦ ὁ πατέρας της ξαναπαντρεύτηκε ἄφησε τὸ πατρικὸ σπίτι γιὰ πολιτικὲς διαφωνίες καὶ ἀπεχώρησε στὸ θεοῦ της Γουλιέλμου Πίττ. Καταδίδωκε ἄγρια τίς ἀγγλικὲς ἐθιμοτοπίες καὶ τίς προλήψεις ποὺ εἶχεν ἡ ἀγγλικὴ κοινωνία. Φυσικὰ τὴν πλήρωσαν μετὰ τὸ ἴδιο νόμισμα, τόσο ποὺ μετὰ τὸ θάνατο τοῦ μεγάλου της θεοῦ στὰ 1806, κατάλαβε πῶς τίποτα δὲν εἶχε νὰ ἐλπίζει οὔτε ἀπὸ τὴν Αὐλὴν οὔτε ἀπὸ τὴν Κοινωνίαν ποὺ εἶχε βρεῖ καὶ προσβάλλει. Ἐτοί ἀφοῦ ἔμεινε γιὰ κάμποσο καιρὸ σ' ἓνα της χτήμα, ἐκπαρίστηκε ἐλεύσια μισῶντας τὴν Ἀγγλίαν καὶ ἔχοντας πρόθεσιν νὰ μὴ γυρίσῃ ποτέ. Ταξίδεψε ἀκατάπχυστα χωρὶς νὰ σταματᾷ, πρῶτα στὴν Εὐρώπην, μετὰ στὴν Αἴγυπτον Τουρκίαν καὶ Ἑλλάδα. Στὴν Ἀθήναν γνώρισε τὸ Βύρωνα στὰ 1810. Καὶ οἱ δύο μισοῦσαν ὑπερβολικὰ τὴν πατρίδα τους. Ἀναφέρωντας ἐκεῖνο ποὺ λέει ὁ *La Valle*, δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ καθορίσῃ τὸν πραγματικὸν χαραχτῆρα τῶν σχέσεων μεταξύ τοῦ «νέου Ἀρόλδου» καὶ τῆς μέλλουσας «Σιβίλλας τοῦ Λιβάνου». Βέβαια οἱ δύο αὐτοὶ ἐπαναστάτες εἶχαν καταπληχτικὰ σημεῖα ὁμοιότητος, καὶ γιὰ τοῦτο εἶναι ἰσως ἀδικο νὰ ὑποστηρίξῃ κανεὶς πῶς ἡ τολμηρὴ ἀγγλίδαν ἀντρογυναικὴ πῆρε γιὰ πρότυπον τὸν παιητὴ τοῦ Δὸν Τζιοβάννι. Τὸ πᾶν συνέτρεχε νὰ τοῦς κάμῃ πολίτες τῆς ἰδίας πνευματικῆς πατρίδας. Ἡ ὁμοιότης τῆς καταγωγῆς, χαραχτῆρος, ιδιουσυχρασίας. Ἐπίσης ἡ ἀρμονία τῶν ὑπάρξεων τους, ἡ θρησκεία τῆς περηφάνειας καὶ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ, ὁ μανιώδικος καὶ μοναχικὸς ἐγωϊσμός, μιὰ περιέργεια σὰν τοῦ Προμηθέως, τὸ μένος γιὰ τὸν πούριτανισμό καὶ τίς ἀγγλικὲς παραδό-

σεις καὶ γενικὰ γιὰ τὴν πατρίδα τους. Ἀκόμη καὶ ἡ ἀδικία καὶ περιφρόνησι ποὺ οἱ συμπατριῶτες τοὺς καταδίδωσαν τὸν ἓνα καὶ τὴν ἄλλην στὴ ζωὴ καὶ μετὰ θάνατο. Τὰ περιστατικὰ χωρὶσαν τὸ βασίλειον τῆς νέας αὐτῆς θρησκείας ποὺ εἶχαν τὰ δύο παραδόξα αὐτὰ πρόσωπα. Ὁ Μπαίρων κατάλαβε τὸ θρόνον τῆς Δύσεως καὶ ἡ Λαίδη Στάνοπ, στήλωσε τὸν δικὸν της κάθου ἀπὸ τὰ κέδρα τοῦ Λιβάνου, ὅπου γιὰ δέκα ὀχτὼ περίπου χρόνια ἔδωσε τὸ θέαμα μιᾶς παραδόξης μυθικῆς ζωῆς μετὰ ἀπίστευτες περιπέτειες ποὺ πηγαινέουν ἀπὸ τὸ ἐφήμερο βασίλειον τοῦ *Tadmor*, στὴν ἀθλιότερην δυστυχίαν, ἀπὸ τὰ κηρύγματα γιὰ τὸν ἐρχομὸ ἐνὸς νέου Μεσσία, ὡς τίς ψυχικὲς καὶ φυσικὲς καταστροφές ἐπιληπτικῆς καὶ ὑστερικῆς τρέλλας. Ἐγκατέλειψε γρήγορα τὴν *Tadmor* — τὴ πόλιν τῶν φοινικῶν ποὺ ἔχτισε ὁ Σολωμὼν — ὅπου πανήντα χιλιάδες βεδουῖνοι τὴν ἀνγκήρξαν βασίλισσα, καὶ ἀποσύρθηκε στὰ βουνὰ τοῦ Λιβάνου καὶ Σαΐδας, τῆς παλίας Σιδῶν, στὰ ἐρείπια μιᾶς μονῆς Ἑλλήνων καλογήρων ποὺ λέγονται Μαρ — Ἑλίας. Ἀπὸ βασίλισσα γίνθηκε μάντισσα. Δὲν δέχτηκε κανένα ἐχτὸς τοῦ Λαμχρτίνου. Σ' αὐτὸν μονάχα ἀποκαλύφτηκε. Εἶναι μιὰ ἐπιστήμη — τοῦ εἶπε — ποὺ γεννήθηκε στὴν Ἀνατολή, ποὺ ποτὲ δὲν χάθηκε, καὶ ζῇ ἀκόμη. Ἐγὼ τὴν κατέχω, τὴ διαβάζω εἰς τ' ἄστρα. Εἶμστε ὅλοι παιδιὰ μιᾶς ἀπὸ τίς οὐάνιες ἐκεῖνες φωτιές, ποὺ προηγήθηκαν τῆς γέννησής μας καὶ ποὺ ἡ καλὴ ἢ κακὴ ἐπιρροή του εἶναι γραμμένη στὰ μάτια μας, στὰ χαρακτηριστικὰ μας, στὶς γραμμὰς τοῦ χερτοῦ μας, στὸ σχῆμα τοῦ ποδιοῦ μας, στὰ κινήματά μας καὶ στὸ βάδιμά μας. Ἦταν ἓνα μῆγμα ποὺ ἡ Λαίδη Λούση εἶχε κάμει, μῆγμα ἀπὸ θρησκείας, προλήψεις, παραδόσεις. Πίστευε στὸ Χριστὸ καὶ ὅμως περῶμενε ἓνα ἄλλο Μεσσία στήριζομένη στὰ λόγια τοῦ Εὐαγγελιστοῦ «Σὰς μιλῶ ἀκόμη μετὰ παραδόλεις, ἀλλ' ἐκεῖνος ποὺ θαρθεῖ ἐπεὶ ἀπὸ μετὰ μὴ μιλῶσιν σὲ πνεῦμα καὶ σ' ἀλήθειαν». Ἀλλ' ὅλες οἱ προρήτεις τῆς διαφύστηκαν.

Δαπάνησε τὴν πατρικὴν περιουσίαν, σκορπίστηκαν οἱ ὀπηρέτες της, ἔπεσε ἡ ἐπιρροή της, τῆς κατασχέθηκε ἡ σύνταξίς της Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως ἀπὸ τοὺς δανεισταί, ὁ πύργος τοῦ βασιλείου της γκρεμίστηκε μπροστά της, φοβερὴ καὶ ἀδυσώπητη ἡ φτώχεια μαζί με τὴν ἐπιληψίαν καὶ τὴν τρέλλα. Ὅλες τῆς οἱ καυδέντες ἦσαν κατάρεις γιὰ τὴν πατρίδα της, τὴν Εὐρώπην, τὸν Κόσμον.

Θάφτηκε στὴ μονὴ τοῦ Μαρ—'Ελίας χωρὶς κανεὶς νὰ διαμαρτυρηθῇ λησμονησμένη ἀπὸ πολλοὺς.
(Στ' ἄλλο φύλλο τελειώνει)

Γράφτηκε γιὰ τὴν «'Ιόνια 'Ανθολογία» ἀπὸ τὸν κ. 'Ιωσήφ Τσεκερέλλη—Μεταφράστηκε ἀπὸ τὴν κ. Μαρ. Μινώτου.

Ο ΟΥΓΟΣ ΦΩΣΚΟΛΟΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΦΡΑΓΚΙΣΚΟ DE JANCTIS (1)

Ἡ Ἰταλία ξαναβλέπει τὸν Οὔγο σὰν ἓνα ἀγαπημένο καὶ πολυπόθητο πρόσωπο ποὺ ἐπιστρέφει σὴν πατρίδα του ἀπὸ καιρὸ. Ὁ μέγας ἐξόριστος ἔρχεται νὰ πάρῃ τὴ θέσιν του δίπλα σὶ τὸν Ἀλφιερί, εἰς τὸ ναὸ τῶν Τάφων του, σὴν πόλιν τῶν Χαρίτων του. Κανένας δὲν εἶχε τόσους ἐπιθετικοὺς ἐχθροὺς καὶ μετὰ θάνατο.

Ὁ καιρὸς ἔσβυσε ἀπὸ τὴ ζωὴ του τὸ γήϊνο καὶ ἀνεκδοτικὸ μέρος, ποὺ ἔδινε ὕλικὸν σὲ κατηγορίες καὶ συκοφαντίες καὶ ἔμεινε τὸ ἄγαλμα λατρευτὸν σὰν εἰδωλὸ στοὺς μεταγενεστέρους. Καὶ σήμερ' ἂν μιλήσῃ στοὺς νέους γιὰ τὸ Φώσκολο, δὲν συζητοῦν, πιστεύ-

1) Θεωρήσαμε καλὸ ν' ἀρχήσουμε τίς σχετικὰς μετὰ τὸ Φώσκολο μελέτας μεταφράζοντας τὴν κριτικο-βιογραφίαν τοῦ μεγαλυτέρου Ἑυρωπαίου κριτικοῦ Φραγκίσκου De Janctis. Στις σελίδες τοῦ ὁ ἀναγνώστης θὰ διαβάσῃ τὰ αἰσθήματα τοῦ συμπολίτη μας Οὔγου, τὴ ψυχικὴν του σύνθεσιν, θὰ ἴδῃ ἀναλυμένα θαυμάσια ὅλα του τὰ ἔργα. Ἡ μελέτη αὐτὴ τοῦ De Janctis πρωτοφάνηκε στὴ «Νέα Ἀνθολογία» μετὰ τὸν τίτλον: Ὁ Φώσκολος ποιητὴς καὶ κριτικὸς τὸν Ἰούνιον τοῦ 1871 κατὰ τὴ μεταφορὰ τῶν ὁσίων τοῦ Οὔγου ἀπὸ τὸ Chiswick στὴ Lantia Croce. Γιὰ τὸ ἴδιον θέμα ἔγραψαν ὁ Καρντούτσι, Τζανέλλας, Πράτη, Ρέβερε καὶ Ρεγκάλντι.

ουν σ' αὐτὸν ἐπειδὴ τὸν ἀγαποῦν—ἀπὸ μυστικὴ δύναμις—ὅπως ἐξηγοῦσαν ἄλλοτε τὸ κάθε τί. Αὐτὴ ἡ παγκόσμια φωνὴ τῆς συμπαθείας πνίγει τίς ἐχθρικές καὶ τίς ἀμερόληπτες κι' ἐγὼ ὁ ἴδιος δὲν αἰσθάνομαι ἐλεύθερος, ἢ καλύτερα αἰσθάνομαι νὰ μὲ τραβᾷ αὐτὴ ἡ γενικὴ συμπάθεια καὶ μὲ σεβασμὸ μαθητοῦ πλησιάζω τὸ μέγαλον ἄνθρωπο καὶ τὸν ρωτῶ, ζητῶ νὰ τοῦ πάρω τὸ μυστικὸν μᾶς τόσο λαϊκῆς δόξας. Διαβάξω: Ὁ Βοναπάρτης Ἐλευθερωτὴς ὡδὴ τοῦ Ἐλεύθερου Ἀνθρώπου Νικολάου Οὔγου Φωσκόλου. Τότες ἦταν 19 χρονῶν, μέσα σὲ μιὰ ἐπανάστασιν ποὺ ξαπλωνόταν σὴν Ἰταλία, ἀπὸ τίς νίκας τοῦ Βοναπάρτη. Φαίνονταν ἡ χαρραγὴ παντοτεινοῦ ἡλίου. Ἡ ὡδὴ ἐκείνη ἦταν φωνὴ ἀγαλλίας ὅλης τῆς Ἰταλίας σὶν νέον ἥρωα, ποὺ ἀπ' αὐτὸν περίμενε τὸ λυτρωμὸν τῆς καὶ ἐξέφραζε κανεὶς χαρὸς κι' ἐλπίδες. Σταματῶ ἐδῶ καὶ ρωτῶ ποῖος ἦταν λοιπὸν αὐτὸς ὁ ἐνθουσιώδης νέος ποὺ ἐκπροσωποῦσε τὴ φωνὴν τῆς Ἰταλίας; Ἐπιλοφορεῖτο μόνος τοῦ ἐλεύθερος ἄνθρωπος καὶ ὠνομάζονταν Νικόλαος Οὔγος, σὰν μονιέλλο ποὺ ποζάρῃ καὶ λέει: κοιτάχτε με. Ἦταν ἀκόμη, ὅπως θὰ λέγαμε σήμερα, ἓνα μαθητοῦδι καὶ μύριζε ἀπὸ σχολεῖο. Τὸ μυαλὸν τοῦδεν ἦταν ἀκόμη σταθερὸ, δὲν εἶχε βρεῖ τὸν ἑαυτὸν του. Ὅμως θεωρεῖτο μέγας ἄνθρωπος καὶ εἶχε τὸν κύκλον τῶν θαυμαστῶν του ποὺ τὸν φώναζαν γιὰ τέτοιο. Ἦταν οἱ συμμαθητὲς του, οἱ περισσότεροι μαθητὲς τοῦ Τσεζαρότι, ποὺ ἀναγνώριζαν τὴν ὑπεροχὴν του καὶ σφίγγονταν ὀλόγυρά του. Ἦταν ὁ μέγας ἄνθρωπος τοῦ μικροῦ νεανικοῦ ἐκείνου κόσμου, καὶ ἀκόμη ὁ Βενιαμὴν του. Τὸν θαύμαζαν καὶ τὸν ἀγαποῦσαν, γιὰτὶ ἂν ὁ μέγας ἄνθρωπος παρνοῦσε ὅλους σὶν μυαλὸν καὶ σὶς μελέτες, ἦταν ὁμοιος μ' αὐτοὺς στὴ ζωὴ, στὴ νεανικὴ ἀπερισκεψία. Γέμιζε φιλίαν, τρυφερότητα, καὶ φιλίαν τὴ μητέρα του, τὴ Λάουρα, τὸ φίλον του Ὀλίβι καὶ τὸν Τσεζαρότι.

Μαρ. Μινώτου

(Ἡ συνέχεια σὲ ἄλλο φύλλο)

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ

Δημοσιεύουμε μ' εὐχαρίστησιν τὸν ἐπιμνημόσυνο λόγο γιὰ τὸν ἀλησμόνητο Δε-Βιάζη, τοῦ διακεκριμένου ἱατροῦ καὶ λογιῶν κ. Καίταρος Ζέζα. Ἀναλύει μέσα τὸ σοφὸν ἱστορικὸ ὡς ἄνθρωπος καὶ δάσκαλος, δίχως φθόνο, μὲ τὴ συνειθισμένη εὐλικρίνεια ποὺ τὸν διακρίνει.

Ὁ Σπυρίδων Δε-Βιάζης θὰ παραμείνῃ ἀσφαλῶς εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων. Θὰ παραμείνῃ ὡς ἰδιάζουσα φυσιογνωμία διὰ τὸ περισπούδαστον καὶ γιγαντιαῖον ἱστορικὸν αὐτοῦ ἔργον, τὸ ὁποῖον θὰ εἶναι ἔσσει, πολὺτιμος ὁδηγὸς καὶ ἀπαραίτητος σύμβουλος, εἰς τὸν μέλλοντα νὰ ἐνδιατρίβῃ εἰς τὰ τῆς Μεσσαϊωνικῆς ἡμῶν ἱστορίας καὶ ἰδιαίτατα εἰς τὴν τῆς Ἑπτανήσου.

Εἰς ἄκρον μελετηρὸς καὶ δξύνου, ἐπὶ πεντηκονταετίαν καὶ πλέον ἀόκνως ἐργασθεὶς, ἀφῆκε τὴν ἐντύπωσιν ἑνὸς ἐξόχως ἐρευνητικοῦ καὶ κριτικοῦ πνεύματος. Καίτοι ὁμῶς ἦτο καὶ ἐξοχὴν ἐρευνητικὸν, ἦτο συνάμα καὶ ἀσυνήθως συνθετικὸν καὶ δημιουργικόν. Διότι ἵνα ἀναχθῇ εἰς τὴν κατὰ τὰ καθέκαστα ἐρεύνης, εἰς τὴν ἐν ὅλῳ σύνθεσιν ἑνὸς ἔργου καὶ διὰ διαρκοῦς παραγωγῆς τοιούτων φθάσει νὰ πραγματοποιήσῃ τὸ πολυσχιδὲς καὶ τεράστιον ἱστορικὸν ἔργον τοῦ ἐκλιπόντος, ἀποτελούμενον σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ ἐκ πεντακοσίων καὶ πλέον δοκιμῶν καὶ μονογραφῶν καὶ ἐπεκτεινόμενον ἐφ' ὅλων τῶν συναφῶν ἢ ἱστορίᾳ θεμάτων, δὲν εἶναι δυνατόν παρὰ νὰ ὑποκρύπτῃ πνεῦμα ἀνώτερον, τεραστίας δὲ δημιουργικῆς δυνάμεως καὶ ἐνεργητικότητος, ὡς ἦτο τὸ πνεῦμα ἐκείνου. Διεκρίθη καὶ κατὰ τοῦτο ἀκόμῃ· ὅτι εἰς τὰς κρίσεις του ἦτο πάντοτε ἀκριβὴς καὶ ἀμερόληπτος, εἰς τὰς ἐκτιμήσεις του δὲ δικαιοτάτος.

Εἰς ἡμᾶς τοὺς Ζακυνθίους ἰδιαίτερος, ὁ ἐκ Κερκύρας ἔλκων τὴν καταγωγὴν, ἀλλὰ ἐπὶ πεντηκονταετίαν μεταξὺ ἡμῶν διαβιώσας, καὶ εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν πολυ-

τογραφηθεὶς νεκρὸς τῆς χθὲς, δὲν ἦτο δυνατόν παρὰ νὰ ἀφήσῃ ἄληστον μνήμην σοφοῦ καὶ πολυτίμου διδασκάλου, συνελεστοῦ πράγματι κοινωνικῆς προσόδου, καὶ τοπικῆς πνευματικῆς ἐξυψώσεως.

Ἀπαξιῶν, ἔστω καὶ πόρρωθεν, νὰ ἐμποιῇ προσωπικὴν ἐντύπωσιν εἰς τοὺς μαθητὰς του, ἀλλὰ καὶ ποδῶν εὐλικρινῶς κατώρθου, τὴν τε πρὸς τὰ γράμματα ἀγάπην εἰς τὰς ψυχὰς αὐτῶν νὰ ἐκκολάπτῃ, τὸ δὲ πνεῦμα αὐτῶν πρὸς ἀνωτέρας διανοητικὰς σφαίρας νὰ ἐξυψώσῃ. Μακρὸν πάσης ἐπιβολῆς, κατώρθου διὰ μόνης τῆς ψυχῆς του καὶ τῆς διανοίας του νὰ ἐμποιῇ πάντοτε ἰσχυρὰν τὴν ἐντύπωσιν εἰς αὐτοὺς δι' οὗ καλὸν καὶ ὠραῖον ἐπετύγχανε νὰ ἀντιληφθῶσι, παρασύρων αὐτοὺς καὶ ἐνθουσιάζων ὑπὲρ αὐτῶν ἀκριβῶς, ἀποβλέπων μόνον εἰς τὴν ἀληθῆ αὐτῶν μόρφωσιν, εἰς τὴν μόρφωσιν ἐκείνην, ἣτις διαπλάσσει ἐπὶ τὰ κρίσιν αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον.

Ἀλλὰ καὶ τίς ἐκ τῶν ἐπιζώντων τῶν γνωρισάντων αὐτὸν θὰ ἀπαλείψῃ ἐκ τῆς μνήμης του ποτὲ τὸν ἰδιάζοντα ἐκείνον τύπον, τοῦ διακεκριμένου σοφοῦ, τοῦ ἐπιζητοῦντος πεισμόνως τὴν ἐν τῇ ζωῇ ἀφάνειαν, τοσοῦτον ταπεινοῦ καὶ μεμειωμένου ἀλλὰ καὶ κοινωνικῶς παντοειδῆ καὶ τοσοῦτον δόξαντος, ἐπ' ὁφελείᾳ πάντοτε τῶν γραμμάτων γενικῶς καὶ αὐτῆς ταύτης τῆς καλλιτέρας πνευματικῆς τοῦ τόπου μας ἐμφανίσεως.

Στερούμενος τελείως τῆς νεύροπαθοῦς ἐκείνης ἐγωπαθείας, τῆς προσοιδιόουσις εἰς ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας, καὶ δὴ καὶ μεταξὺ τῶν διακεκριμένων ἀκόμῃ, ἀνεπίδεκτος φθόρου καὶ ἐντελὲς ἄκακος, ἐτήρει πάντοτε νὰ κοικὴν σιγὴν ἀπέναντι οἰουμένων ὅστις ἤθελε νὰ ἐπιβληθῇ παρ' αὐτοῦ, ὑποστηρίξαν ὁμῶς εὐλικρινῶς καὶ ἀνεὺ ὑπολογισμοῦ καὶ συμφέροντος, πάντα ὅστις εἶχε νὰ ἐπιδείξῃ καὶ κατὰ τι καλόν, ἔστω ἁπλῶς καὶ μόνον καλὰς διαθέσεις.

Διὰ τοῦτο ἐλέγχθη ὅτι ὁ Δε-Βιάζης δὲν ἦτο ἄλλο τι, παρὰ μόνον νοῦς. Τὸ ἀληθὲς ὁμῶς εἶναι οὗ καὶ τοιούτος ἂν δὲν ἦτο, τοιούτος ἐφαίνετο. Αἰεὶ ἀημελῆτως πάντοτε

—καὶ νέος καὶ πρεσβύτερος—ἐνδεδειμένος, μόνον ἵνα καλύπτῃ τὸ σῶμα του, μὴ φροντίζων οὐδὲ νὰ τὸ προφυλάσσῃ ἀπὸ τὰς ἐπιδροαίς τῶν ἐκάστοτε καιρικῶν μεταβολῶν, ἀπορροβῶς καὶ ταπεινῶς ἐμρανιζόμενος πάντοτε καὶ σιγηθεύσας ἀποκρυπτόμενος, ἐνεποίουν τελείαν ἀντίθεσιν πρὸς ἄλλους, οἵτινες κοινοὶ τὸν νοῦν καὶ θορυβοποιοὶ. ἅλλα καὶ μὲ ὕλκὰ μέσα καὶ ἐγωπάθειαν, ἐπεδίωκον νὰ φαίνωνται καὶ νὰ ἐπιβάλλωνται, ὡς ἀνωτέρας διανοητικότητος ἄνθρωποι.

Ἄλλὰ καὶ διὰ νὰ φαίνεται ὡς τοιοῦτος, ἔπρεπε νὰ ἀγνοήσῃ, ὡς καὶ ὄντως ἤγνοήσῃ, τὰς ὁρμὰς καὶ τὰ πάθη.

Ἐπρεπε νὰ μὴν ἔχῃ, ὡς δὲν εἶχεν, ἐλλαιτώματα καὶ νὰ περιορίσῃ τὰς ἀνάγκας αὐτοῦ εἰς τὸ ἐλάχιστον, ὡς τὰς εἶχε ἀνέκαθεν καὶ πάντοτε περιορίζει.

Καίτοι ὁμοῦς ἐφαίνετο τοιοῦτος, δὲν ἦτο μόνον νοῦς.

Ὁ νοῦς του εἶχε ὡς αἰχμάλωτόν του μίαν ὥραϊαν καὶ ἐξόχως εὐγενῆ ψυχὴν. Ὡς ἐκ τούτου, διὰ τοῦ νοῦς καὶ τῆς ψυχῆς του μόνον ζήσας καὶ ὀλιγώτερον παντός ἄλλου δυνατῆς, ἠγάπησε καὶ τὴν ζωὴν, ὡς ἀγαπᾷ τις μίαν ὥραϊαν ἑαρινὴν πρωΐαν. Καὶ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ τὴν ἀγαπήσῃ διαφοροτρόπως· διότι περὶ αὐτῆς ὀλίγον φροντίζων δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπιβαρύνεται ὑπ' αὐτῆς. Οὕτως μόνον ἠδύνατο νὰ ἀγαπήσῃ τὴν ἀνέφελον καὶ φωτεινὴν ἐκείνην ζωὴν, ἣτις οὐδέποτε βαθεῖαν θλίψιν ἢ δυσἀρίσκειαν τοῦ προσεπόρισε καὶ ἣτις μόνον τὰς εὐγενεῖς καὶ ἀταράχους ἀπολαύσεις, καὶ ἔστιν ὅτι, τὰς ὑπερκοσμίους εὐωχίας τοῦ πνεύματος, τοῦ προσεκόμιζε. Διὰ τοῦτο καὶ ὡς παιδίον τὴν ἐπόνεσε, ὡς κατὰ τὴν τελευταίαν τὸν νόσον ἄρηνε νὰ καταφανῇ, ὃ μέχρι καὶ τῶν τελευταίων του ὥρων διατηρήσας τὰς διανοητικὰς του δυνάμεις ἐτοιμοθάνατος ὀρδοηκοντιούτης, ὅστις μετὰ συγκινοῦσης ὑπομονῆς καὶ γαλήνης, τόσον τὰς ἐπιδεινώσεις τῆς νόσον του, ὅσον καὶ μετὰ χαρακηριστικῆς παιδικῆς χαρᾶς καὶ τὰς παροδικὰς εὐοίωνους αὐτῆς ἐκδηλώσεις.

Ἄλλ' ἂν ἡ ἄικκος αὐτοῦ ψυχὴ ἠγάπησε τὴν ζωὴν

καὶ τὴν ἐπόνεσε, ὡς ἀγαπᾷ καὶ πονεῖ ψυχὴ παιδίου, ὃ ἀνώτερος ὁμοῦς ἐκείνου νοῦς, ἀπεδέχθη τὸν θάνατον, ὡς τὸν ἀποδέχεται πάντοτε ὁ νοῦς φιλοσόφου.

Τοιοῦτος ἐν ὀλίγοις ὁ πρὸ ὀλίγου ἀφ' ἡμῶν μεταστάς, τοῦ ὁποίου ἡ ἀπώλεια βαθέως μᾶς συνεκίνησε, γεννήσασα εἰς τὴν ψυχὴν ἡμῶν τὴν ἀνάγκην, ὅπως ἐπὶ τὸ τιμητικώτερον διαδηλώσωμεν διὰ τὴν μνήμην του, μετὰ τῆς ἀγάπης μας καὶ τὴν ὑψίστην πρὸς αὐτὸν ἐκτίμησίν μας καὶ βαθύτατον σεβασμὸν μας.

ΚΑΙΣΑΡ ΖΕΖΑΣ

Παρακαλοῦμε τοὺς Ἑπτανησίους διανοοῦμενους καὶ ἐπιστήμονες νὰ μᾶς στέλνουν τὰ ἔργα τους γιὰ νὰ τ' ἀναγγέλουμε, ἐπειδὴ ἓνας ἀπὸ τοὺς κυριωτέρους σκοποὺς τῆς «Ἰονίου Ἀνθολογίας» εἶναι νὰ κρατεῖ δελτίον τῆς Πανιόνιας πνευματικῆς κινήσεως.

Ἔργα τῆς διευθυντικῆς τῆς «Ἰονίου Ἀνθολογίας»

Οἱ Χάριτες Οὐγὸν Φωσκόλου, μεταφρασμένες γιὰ πρώτη φορὰ στὴν Ἑλληνικὴ ἀπὸ τὴν κ. Μαριέττα Μινώτου μὲ 300 σχόλια, εἰσαγωγή καὶ ἀναλυτικώτατη μελέτη γιὰ τὸ ἔργο ἀπὸ τὴν ἴδια. — Ἐκδίδει ὁ Ἄδην. Οἶκος Ζηκάκη.

Ἔργα τῆς ἰδίας ποῦ δημοσιεύτηκαν.

Ὁράκιος Φλάκκος: Ἡ Ποιητικὴ Τέχνη, μετὰ τὰς δύο σχετικὰς ἐπιστολὰς, τὸν ἑκατονταετηρικὸν ὕμνον, καὶ πολλὰ σημειώσεις. Αἰτομος μελέτη, μετὰ βιογραφία, καὶ ἄπειρα σχόλια ἀπὸ τὴ μεταφράστοια.

Οἱ Γυναικες στὴν Ἰταλικὴ Ἀναγέννηση. Πρωτόντος μελέτη.

«Εὐα Νικήτρια». Μηνιαῖον δεκαεξασέλιδο περιο-

δικὸ πὺδ διηύθυνε ἀνελλιπῶς ἐπὶ τρεῖς χρόνοι 1920-1923.

ὑπὸ ἐκτύπωσιν: Τὸ βιβλίον τῆς Πάργας τοῦ Φωσκόλου μεταφρασμένο μὲ τὴ μελέτη γὰ τις ἐνέργειαι τοῦ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος.

Οἱ τελευταῖαι ἐπιστολὲς τοῦ Ι. Ὅστις μὲ μακρότατον ἀναλυτικὸν πρόλογον.

Φώσκολος καὶ Ὁράτιος πρωτότυπη συγκριτικὴ μελέτη μεταξὺ τῶν δύο ποιητῶν.

Φώσκολος—Gray πρωτότυπη συγκριτικὴ μελέτη.

Ὁ Φώσκολος καὶ ἡ Διαμαντῖνα Σπαθῆ.

Οἱ ἔρωτες τοῦ Φωσκόλου.

Ὁ Φώσκολος καθηγητὴς καὶ ἄλλες ἀκόμη φωσκολιανὲς μελέταις.

«Νέα Ἑστία». Αὐτὲς τὲς ἡμέρας κυκλοφορεῖ ἡ «Νέα Ἑστία» τοῦ διακεκριμένου συγγραφέως συμπολίτου μας Γεωργ. Ξενοπούλου, 40 σελίδες μὲ πλούσιαν ὕλην ἰδίως ἑλληνικὴν πρωτότυπην σκοπὸν ἔχοντας νὰ ἀναπτύξῃ περισσότερο τὸ Ἑλληνικὸ φιλολογικὸ πνεῦμα. Τὸ ὄνομα τοῦ κ. Ξενοπούλου εἶναι ἀρκετὴ ἐγγύησις γὰ νὰ μᾶς κάμῃ νὰ πιστέψουμε πὺς θὰ εἶναι μοναδικὸ σὺν εἶδος του. Ὅλοι καὶ ξεχωριστὰ οἱ Ζακυνθῖνοι ὀφείλουσι νὰ ὑποστηρίξουν τὸ περιοδικὸν τοῦ συμπολίτου μας πὺν δοξάζει τὴ Ζάκυνθον μας.

«Κυριακὴ Ἑλ. Βήματος.» Ἀγοράζετε ὅλοι τὴν Κυριακὴν πὺν κυκλοφορεῖ καθε Σάββατον. Στὲς σελίδες τῆς βρίσκειται πλούσια, διαλεκτὴ ὕλη ἀπὸ τοὺς γνωστοτέτους Ἑλληνας λογογράφους, πὺν δὲν συναντᾶται εὐκόλως σὺ ἄλλα περιοδικὰ τοῦ εἶδους τῆς.

Ἀκαδημαϊκὴ Βιβλιοθήκη. Ἐπιστημονικὴ καὶ Καλ

λιτεχνικὴ δεκαπενθήμερη Ἐπιθεώρησις. Περιεχομένη ἐπιστημονικὴ ὕλη. Συνεργάται τῆς οἱ καὶ Πανεπιστημίου. Ἐπιτροπὴ συντάξεως: Π. Καραῖος, Ἀντ. Χρηστομάνος, Ἰπ. Καραβίας. Τὸ συνιστοῦμεν μόνον.

«Ὁασις». Βδομαδιατικὴ ζακυνθινὴ ἐφημερίδα διευθύνουμένη ἀπὸ τὸ φιλοπρόδοτον νέον κ. Α. Ι. Ζῶντο, πὺν ἄλλοτε διευθύνε τὸ δεκάεξασέλιδον περιοδικὸν «Ἡὼς» καὶ ἄλλες ἐφημερίδας.

ΠΕΤΡΑΡΧΗΣ

Σονέττον 22 ἐνὼ ζοῦσε ἡ Λάουρα

Μονάχος καὶ σκεπτικὸς μετροῦ τὰ πύδ ἔρημα λειβάδια μὲ ἀργὰ βήματα. Προσεχτικὰ κοιτάζω πὺν ἀνθρώπινον πόδι ἀφῆσε τ' ἀχνάρια του γὰ νὰ φύγῃ. Ἔτσι μόνον θὰ μπορούσα νὰ κρυφτῶ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους. Γιατὶ σὺν ἐξωτερικὸν μου τὸ μελαγχολικόν, διαβάσσεται ἀμέσως ἡ φλόγα καὶ καίει τὰ σπυρτὰ μου. Τόσο πὺν πιστεύω πύδ, πὺς τὰ βουνὰ, οἱ ἀχτεῖς, τὰ ποτάμια καὶ τὰ δάση ξέρουν πὺν εἶναι ἡ ζωὴ μου, πὺν στοὺς ἄλλους εἶναι ἀγνωστὴ. Μὰ μ' ἡ αὐτὰ δὲν ξέρω νὰ βρῶ τόσο ἀπάτητους καὶ ἀγριοὺς δρόμους, ὥστε νὰ μὴ μὲ βροσκή ὁ Ἑρως γὰ νὰ κουβεντιάσωμε μαζί.

Ἐπιταφίον

(*) Στὲς 15 Ἀπρ. Μεγάλῃ Παρασκευῇ τῶν Καθολικῶν συμπληρώθησαν 600 χρόνια ἀπ' οἷον ὁ θεὸς Πιερράρχης στήν ἐκκλησίαν Ἀγ. Κιᾶρα τοῦ Ἀβινιὸν πρωτογνώρισε καὶ ἀγάπησε τὴ Λάουρά του. Νὰ ἔγῃ ἀπὸ τὰ 300 σονέττα του παῦρα γὰ τὸν Ἑρῶτα του.

Εἰς τὸ προσεχὲς ἄρθρον τοῦ ἀκαδημ. κ. Α. Ἀνδρεάδη

δικό του διηγήσει

Υπό εκτύπω-
λου μεταφρασ-
του υπέρ της

Οί τελευ-
αναλυτικό

Φώσχοι
μεταξύ

Φώ

Ο

Ο

Ο

νέ

ΡΙΔΩΝ Α. ΤΥΡΟΓΑΛΑΣ

ΦΑΛΕΙΑΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑΙ

ΝΑΥΤΙΚΟΣ ΠΡΑΚΤΩΡ

Εκτελούνται ασφάλεια Πυρός—Ζωής—Ατυχη-
μάτων Θαλάσσης εις δραχμάς και λίρας με τους καλ-
υτέρους συνδιασμούς και με τα μικρότερα ασφάλι-
στρα, διά των μεγαλυτέρων ασφαλιστικών Εταιριών
ΕΕΕΣ ΠΡΕΒΟΥΑΓΙΑΝΣ, ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ ΛΟΥΔ
ΠΡΟΝΟΙΑ άμεσος διακανονισμός ζημιών.

ΤΜΗΜΑ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑΚΟΝ. Τό πολυτελέ-
στατον και ταχύπλουν θαλαμηγόν «ΙΘΑΚΗ» άναχω-
ρεϊ τακτικώς έκάστην Δευτέραν μεσημβρίαν διά Πά-
τρας, Πειραιά, Βόλον, Θεσσαλονίκην.

CONTONIS BROTHERS

Εισιτήρια διά Καναδάν, Μεξικόν και Νοτ. Αμε-
ρικην έγκυροι μεταναστευτικάι πληροφοροίαι.

ΤΜΗΜΑ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΩΝ. Αμερικαν Κυ-
άναμιντ Κόμπανυ NEW — YORK

Λιπάσματα **AMMO ΦΩΣ**

Τσιμέντια **BLOK** (πρόην Τιάν)

Λομπαρδ Κοντένσεν μίλκ **CY LTD**

CIANELLI MADNO

Γάλα Τροφός Βούτυρα

Ανταλλακτικά Αυτοκινήτων — Έλαστικά

MICHELIN

ΤΡΑΠΕΖΑ Α

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑ

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Κεφάλαιον εξ ολοκλήρου Καταβεβλημένον Δρ.

Αποθεματικόν Κεφάλαιον

» 34.

Καταστήματα εις τὰς κυριωτέρας πόλεις τῆς

Εν Αμερικῇ. Νέα Υόρκη. Βοστώνη.

Εν Αγγλίᾳ. Λονδίνον

Εν Αλβανίᾳ. Δυρράχιον Κορυτσά

Εν Αιγύπτῳ. Αλεξάνδρην. Κάϊρον. Πόρτ-Ε

Εν Κύπρῳ. Λεμεσός. Λευκωσία

Ποκνόγατον δίκτυον ανταποκριτῶν

Καταθέσεις εις δρ. Λινά. ἐὼς τοῦ ἔξωτ.

ἐν ὄφει καὶ ἐὼς ἀποθεσμία,

.....

Ἡ Τράπεζα Ἀθηνῶν ἐκτελεῖ ἀποβεβλημένους ἐμφορι-
κῶν γραμματίων καὶ εἰσπραττει τοιοῦτων ἐν Ἑλλάδι καὶ
Ἐξωτερικῷ,

Ἀγοράζει καὶ πωλεῖ ξένα νομίσματα καὶ χαρτονομί-
ματα.

Ἐκδίδει πιστωτικὰς ἐπιστολάς καὶ ἀναλαμβάνει τὴν ἀ-
σφαλίαν ἀποστολῶν χρηματικῶν ποσῶν διὰ τηλεγραφι-
κῶν ἢ ταχυδρομικῶν ἐνταλμῶν.

Ἀνοίρει πιστώσεις ἐὼς φορτωτικῶν.

Δέχεται χρεώγραφα ὡς ἐγγύην ἀγοράζει καὶ εἰ-
σπραττει τοκομερίδια ὡς καὶ κηρωμένα εἰς τὸ ἄσπιον
χρεώγραφα ἐκτελεῖ χρηματικὰς ἐντολάς δέχεται ἀνεξόδως
ἐγγράφως εἰς νέας ἐκδόσεις καὶ ἐν γένει ἐκτελεῖ πᾶσαν
ἐὼς χρεωγράφων ἐργασίαν.

Χορηγεῖ πιστώσεις ἐὼς χρεωγράφων ὡς καὶ ἐὼς ἐνε-
χῶν χρεωγράφων.

Ἀνοίρει τρέχοντας λογαριασμοὺς καὶ δέχεται χρημα-
τικὰς καταθέσεις ἐν ὄφει καὶ ἐὼς ἀποθεσμία εἰς δραχ-
μάς καὶ ξένα νομίσματα.

ἔχει εἰδικὴν ὑπογρασίαν Ταμιευτηρίου μέχρι δραχ.
50.000 ἐὼς τόκῳ 5 ο/ο ἐτασίως.

Πάσης φύσεως τραπεζικὴ ἐργασία ὑπὸ τοῦς μᾶλλον
συμφέροντας ὅρους.

δικὸν ποὺ διηγεῖται

ὑπὸ ἐκτύπῳ

τὸν μεταφράσας

τὸν ὑπὲρ τῆς

ἀναλυτικῆς

Φώσ

μεταξὶ

Φ

μ

α

β

γ

δ

ε

ς

τ

θ

ν

α

β

γ

δ

ε

ς

τ

θ

ν

α

β

γ

δ

ε

ς

τ

θ

ν

α

β

γ

δ

ε

ς

ΤΡΑΠΕΖΑ ΛΙΜΙΤΕΔ

ΡΙΑ

ΥΦΕΙΣΤΑ ΤΩ 1839

Οἱ τελεφερονδινῶ

Nⁿ House,
ate E. C. 2

Γενικὴ Διεύθ. Ἐμάδος

= ΑΘΗΝΑΙ =

Φ	ἐγκεκριμένον	L 1.000.000	ἤτοι Δρ.	375.000.000
μ	εκταβεβλημένον	600.000	» »	225.000.000
α	ἀποθεγαπικόν	250.000	» »	88.000.000
β	ἐνεργητικῶ	5.663.445	» »	2.123.000.000

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

ΑΘΗΝΑΙ

Ἀμαρούσιον, Ἄργος, Ἀργουστόλιον, Βόλος, Δράμα, Ζάκυνθος, Ἡράκλειον, Θεσσαλονίκη, Κηφισία, Καλάμα, Καστρον (Λήμνου), Κέρκυρα, Λαγκαδία, Λεβίδιον, Μυτιλήνη, Νάυσσα, Ναύπλιον, Ξάνθη, Πάτραι, Πειραιεύς, Σπάρτη, Σκάλα (Λακεδαιμόνιος), Τρίπολις, Χανιά, Χίος.

ΕΝ ΑΙΓΥΠΤΩ

ΑΕΛΕΑΝΔΡΕΙΑ

Assiut, Benha, Beni—Suef, Fayoum, Kasr—el—Zayat, Mansourah, Meh. llo, Kebir, Minieh, Tantah, Zifta.

ΕΝ ΚΥΠΡΩ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ

Λεμεσός, Λάναρξ.

ΕΝ ΤΟΥΡΚΙΑ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΣ Γαλατά, Σαμπού.

Πλήρες δίκτυον ἀνταωκριτών καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα

ΤΡΑΠΕΖΙΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΙ ΠΑΝΤΗΣ ΦΥΣΕΩΣ

